Inspelen op spelen, ruimte voor de jeugd

SPEELRUIMTEBELEID VAN DE GEMEENTE Neder-Betuwe

2009-2012

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding 2
1.1 Het belang van speelruimte 2
1.2 Het belang van speelruimtebeleid in Neder-Betuwe 5
1.3 Demografische gegevens 6
1.4 Bestaande speelplekken 6

2. Normen en richtlijnen speelruimte
2.1 Landelijke richtlijnen 7
2.2 Formule formele speelruimte 7
2.3 Bepaling aantal en locaties speelruimte op basis van de actieradius 8
2.4 Belangrijke kwalitatieve aspecten voor speelplaatsen in Neder-Betuwe; uitgangspunten van beleid.
2.4.1 Veiligheid en onderhoud 9
2.4.2 Inspelen op trends, verzoeken en geconstateerde tekorten 10
2.4.3 Spelen voor kinderen met een lichamelijke of geestelijke beperking 11
2.4.4 Fysieke en sociale barrières 11
2.4.5 Pleinen van scholen en peuterspeelzalen 11
2.4.6 Alternatieve inrichting van een speelplaats 12
2.4.7 Spelen voor volwassenen en ouderen? 13

3. Burgerparticipatie bij planvorming
3.1 Meedenken en meedoen? Op welke schaal? 14
3.2 Inventarisatie van mogelijkheden in informatiebijeenkomsten leidt tot plan van aanpak 15
3.3 Plan van aanpak leidt tot concretisering van detailplannen per kern 15
3.4 Realisatie van detailplannen leidt tot een nieuwe situatie 15
3.5 Op de nieuwe situatie kan een meerjaren beheerplan gemaakt worden 15
3.6 Nota speelruimte 2013 16

4. SPEELRUIMTEBELEID Neder-Betuwe 2009-2012
4.1 Speelruimte in Neder-Betuwe anno 2008; een aantal conclusies 17
4.2 Beoordeling op basis van Actieradiussen per kern. 18
4.3 Bepaling richtbedragen voor inrichting van speelplekken. 21
4.4 Integraal speelruimtebeleid; belendende beleidsterreinen 22
4.4.1 Wijkgericht werken / Leefbaarheid in de wijken: 22
4.4.2 Ruimtelijke ordening: 23
4.4.3 Groenbeheer: 24
4.4.4 Openbare orde en jeugdbeleid 24
4.4.5 Gezondheid, Sport en bewegen 25
4.4.6 Jongerenwerk en spelen 25

5. Visie en uitgangspunten nieuw speelruimtebeleid 26

6. Financiële consequenties 29

1. INLEIDING

Voor u ligt het eerste speelruimteplan voor de gemeente Neder-Betuwe. Voor de gemeentelijke herindeling in 2002 is er door de voormalige gemeenten geen omschreven speelruimtebeleid gevoerd. Desondanks is er in elk van de drie gemeenten nadrukkelijk aandacht voor spelen geweest en zijn er momenteel in totaal zo'n 59 met speelattributen ingerichte plekken in onze gemeente gerealiseerd en/of onderhouden onder gemeentelijke verantwoordelijkheid. De invoering van het "attractiebesluit" (dat stelde eisen aan kwaliteit en inspectie, aangekondigd 1995, ingegaan 1997) is er de oorzaak van dat een belangrijk deel van de huidige speeltoestellen dateert van 1995 en de jaren direct daarna.
Een éénduidige visie op spelen en spreiding van speelplekken is destijds of sedertdien niet gemaakt, en daarin beoogt onderhavig stuk te voorzien. Wél zijn in 2003 aan de hand van een startnotitie en concept-beheerplan door de raad een aantal handvatten gegeven voor een te ontwikkelen beleid. De raad sprak uit jaarlijks € 100.000,- beschikbaar te willen stellen voor spelen en vroeg om de opstelling van een speelruimtebeleid dat dat mogelijk maakte. Aandacht voor alternatieve inrichting van speelplekken en informele speelruimte werden daarbij als aandachtspunten meegegeven. Helaas is het in de magere jaren dat onze gemeente artikel 12 gemeente was noodzakelijk gebleken de voor spelen beschikbare budgetten zo ver te beperken dat er in de praktijk slechts ruimte was voor onderhoud en inspectie, reparatie en noodzakelijke vervangingen van ondergronden van het bestaande arsenaal aan speeltoestellen. Vervanging van defecte toestellen, laat staan uitbreiding van speelmogelijkheden en opvullen van witte vlekken waren daardoor (nagenoeg) niet mogelijk. Het formuleren van een speelruimtebeleid heeft mede daardoor tijdelijk minder prioriteit gekregen en is doorgeschoven naar 2008, het jaar dat in de meerjarenbegroting weer ruimte voor reservering voor vervangingsinvesteringen is opgenomen. Speeltoestellen hebben een gemiddelde afschrijvingstermijn van 12 tot 15 jaar, en daar waar de bulk van speeltoestellen in of vlak na 1995 is aangeschaft zal het duidelijk zijn dat er sprake is van een reserveringsachterstand. Het speelruimtebeleid voor de eerste planperiode zal zich dan ook moeten kenmerken door enige bescheidenheid en creatief (her)gebruik van materialen en ruimte. Desondanks is het naleven van de wettelijke kwaliteitseisen en het voldoen aan landelijk geaccepteerde maatstaven voor speelruimteaanbod leidend.
Dit plan beoogt een visie op spelen te geven op hoofdlijnen, en kaders te stellen op basis waarvan op kernenniveau met inwoners nader overleg gevoerd kan worden over de invulling en inrichting van speelruimte in hun leefomgeving. Nadat deze overleggen met inwoners hebben plaatsgevonden zal een uitvoeringsplan worden opgesteld en uitgevoerd. Op basis van de nieuwe situatie die daarmee zal ontstaan zal vervolgens een beheerplan worden opgesteld.

1.1 Het belang van speelruimte

Kinderen spelen overal. In huis, in de tuin, in de directe omgeving van hun huis of in andere delen van de wijk en het dorp. De totale woonomgeving is speelruimte. Zo was dat vroeger al….Echter, door intensievere bebouwing, toegenomen verkeer, parkeerdruk en functie en beheer van openbaar groen wordt de ruimte om te spelen tegenwoordig ingeperkt. Daarom zal er in het gemeentelijke beleid expliciete aandacht voor spelen moeten zijn, waarbij voldoende speelruimte wordt ingericht voor kinderen en jongeren tussen 0 en 18 jaar. Uit onderzoeken en ervaringen elders met betrekking tot buitenspelen blijkt ondermeer:

- Buitenspelen draagt bij aan een evenwichtige ontwikkeling van kinderen. Spelen en bewegen ontwikkelt spieren en botten, waardoor de kans op aandoeningen en gezondheidsklachten afneemt. De “Nederlandse norm gezond bewegen” voor kinderen en jongeren tot 18 jaar is: dagelijks een uur matig intensieve lichamelijke inspanning, waarbij de activiteiten minimaal twee maal per week gericht zijn op het verbeteren of handhaven van lichamelijke fitheid. Dat wil zeggen dat ook voor kinderen en jeugd die lid zijn van een sportvereniging daarnaast dagelijks lichamelijke activiteiten wenselijk zijn, bv door buiten te spelen. Daarnaast helpt spelen bij het ontwikkelen van cognitieve vaardigheden, zoals taal, logisch denken en probleemoplossend gedrag.

- Naast de motorische dimensie van buiten spelen leren kinderen ook veel van de sociale dimensie die buitenspelen heeft. De sociale ontwikkeling wordt positief beïnvloed door spelen. De sociale interactie tijdens het spelen draagt bij aan de vorming van persoonlijkheid en zelfredzaamheid. Tijdens ontmoetingen in de openbare ruimte, of de jongere nu actief bezig is of “niets doet”, hangt, wordt hij/zij geconfronteerd met zaken als winst en verlies, voor zichzelf opkomen en rekening houden met anderen. Een kind leert “spelenderwijs” het belang van spelregels en gezonde competitie.

- Spelen kan de leefbaarheid in de wijk bevorderen. Spelende kinderen vormen een eigen netwerk, waarbij ook hun ouders worden betrokken. Ook de betrokkenheid van omwonenden is van belang. Niet slechts in het kader van sociale controle, maar ook omdat die omwonenden door deel te nemen in de hiervoor genoemde sociale interactie op en rond de speelplaats één van de partijen zullen worden waarmee de spelende jeugd “spelenderwijs” rekening houdt. Veel als overlast ervaren situaties komen er uit voort dat omwonenden pas op het moment dat er al ergernis ontstaan is een signaal afgeven aan de spelende kinderen of daarvoor aankloppen bij politie en gemeente uit angst voor wraakacties door de jeugd. Communicatie is zó belangrijk; ook als er (nog) geen problemen zijn.

- Het niet kunnen spelen, in de zin dat de leefomgeving van kinderen niet de juiste speelmogelijkheden bevat, kan leiden tot problemen in de wijk. Kinderen zijn dan vaak creatief op een manier die tot ongewenste situaties leidt. Het duidelijkste voorbeeld daarvan is dat veel van de ervaren overlast samenhangt met jongeren die een balletje willen trappen en dat bij gebreke aan een daarvoor geschikt plekje doen op een plek waar omwonenden daar last van hebben.

- Het gebruik van een speelplek hangt samen met de kwaliteit/aantrekkelijkheid van de speelplek en van de bereikbaarheid. Een speelplek moet dus met verschillende attractieve speelobjecten zijn ingericht en een open en centrale ligging hebben. Ervaring elders laat zien dat met name meisjes daar prijs op stellen, én dat er minder conflicten en vandalisme zijn op ook door meisjes bezochte plekken vergeleken met door jongens gedomineerde plekken.

- Het verdient daarom de voorkeur om in plaats van veel versnipperde kleine en karig ingerichte speelplekjes centraler gelegen en goed ingerichte speelplekken na te streven. Dat zal leiden tot meer sociale contacten en meer sociale contro-

le. Vrijkomende speelplekjes bieden mogelijkheden om informele speelruimte te laten ontstaan, en/of kunnen worden heringericht als kleuterspeelplaats als de ligging en omgeving daarom vragen.

- Niet alleen voor kinderen is het van belang buiten te spelen. Ook jongeren zijn belangrijke gebruikers van de openbare ruimte. Zij zijn anders actief dan kinderen, bijvoorbeeld in de vorm van voetballen, basketballen, skaten of andere sportieve activiteiten. Voor het buiten zijn van jongeren gelden deels dezelfde voordelen als voor het buiten spelen van kinderen. Wanneer jongeren buiten zijn, hangen ze ook vaak rond. Dat lijkt doelloos, maar dat is het zeker niet. Rondhangen met een groep vrienden, samen kletsen en bv langs winkels slenteren zijn bij uitstek sociale activiteiten. Meestal komen jongeren samen voor de gezelligheid, soms uit verveling en soms ook om gewoon thuis weg te zijn. Een beetje stoer doen, showgedrag, gezien willen worden, zich afzetten tegen volwassenen: **het hoort er allemaal bij**. Ook jongeren moeten de ruimte én een plek hebben om in de openbare ruimte zichzelf te kunnen zijn. Het moge duidelijk zijn dat er grenzen zijn: jezelf zijn is geen vrijbrief om overlast te veroorzaken en niet elk plekje is even geschikt om je met een groep op te houden. Het is van belang om goed bereikbare en aantrekkelijke plekken in de openbare ruimte te markeren die wél geschikt zijn voor het ontmoeten door jongeren, zodat een alternatief geboden kan worden als jongeren op een minder geschikte plek ergernis wekken.

- Speelruimte verhoogt de economische waarde van een wijk. Uit onderzoek blijkt dat de aanwezigheid van speelruimte en de hoeveelheid groen in de wijk net als de nabijheid van winkels en scholen, belangrijke factoren zijn bij de keuze van huizenkopers. Dit heeft een positieve invloed op de waarde van onroerend goed.

Bij de totstandkoming en herinrichting van speelruimten in Neder-Betuwe zien we een actieve rol weggelegd voor kinderen, jongeren en bewoners. Waar mogelijk zal het instrument wijkmanagement ingezet worden om de invulling van speelruimte op kernenniveau mee gestalte te geven. Zeker waar het gaat om speelruimte in bestaande wijken is het soms zoeken naar ruimte om te spelen, en zullen concrete plannen met enige creativiteit en naar de geest van de hierna op te stellen richtlijnen ingevuld moeten worden. Zeker dan is draagvlak en de mogelijkheid mee te praten belangrijk. Het is dan ook niet de intentie om in dit speelruimtebeleidsplan om zaken tot op detailniveau zaken vast te leggen of "dicht te timmeren". De aanleg en (aanpassing van) de inrichting van speelvoorzieningen is een continu proces waarbij wordt ingespeeld op de wensen en behoeften van gebruikers. Kortom, wij houden graag speelruimte in speelruimtebeleid!

1.2 Het belang van speelruimtebeleid in Neder-Betuwe

Bij vraagstukken over speelruimte lopen we tegen een aantal knelpunten aan:

- De gemeente Neder-Betuwe beschikt nog niet over een vastgesteld speelruimtebeleid in de zin van een omschreven visie op speelruimte. De huidige invulling is voornamelijk ad hoc tot stand gekomen. Veel van de uiteindelijk in dit stuk neergelegde overwegingen de hebben daarbij de laatste jaren wel al meegespeeld.
- De gemeente Neder-Betuwe beschikt niet over een vastgesteld (meerjaren) beleidsplan voor renovatie, onderhoud en aanleg van speelvoorzieningen;
- De gemeente Neder-Betuwe heeft geen duidelijke en vastgelegde maatstaven/uitgangspunten die bij nieuwbouwprojecten gehanteerd kunnen worden voor wat betreft ter beschikking te stellen oppervlakten, de locatie daarvan binnen het plan, en uit de planexploitatie te bekostigen eerste inrichting van een speelplek.
- Het is mede daardoor moeilijk speelruimte in te plannen bij de planontwikkeling van nieuwe wijken. Belangen vanuit het RO-perspectief (inrichting, parkeerbalans, plek en breedte van paden etc., kortom bespeelbaarheid van de openbare ruimte, en m.b.t. speelplaatsen: oppervlakte, keuze plek en budget/planexploitatie) zijn niet op voorhand dezelfde belangen als vanuit perspectief spelen.
- Gegeven het feit dat historisch in m.n. oudere delen in kernen weinig speelruimte aanwezig is kan het wenselijk zijn om in nieuwe plannen mede te voorzien in de speelbehoefte voor de bestaande omgeving. Vanuit exploitatie van het nieuwe plan kan dat minder wenselijk zijn dan vanuit een overstijgende visie op spelen. Omgekeerd is het ook mogelijk dat bestaande speelplaatsen gemist kunnen worden en de oppervlakte daarmee voor bebouwing vrij komt of dat bestaande speelplekken bij bv inbreidingsplannen het inruimen van speelruimte in dat plan overbodig maken. Het ontbreken van een overstijgende visie bemoeilijkt de discussie daarover.
- Belangen in de sfeer van groenbeheer (onderhoudsvriendelijkheid, onderhoudsniveau, aanzien, keuzen beplanting e.d.) zijn niet op voorhand dezelfde belangen als vanuit perspectief spelen. Openbaar groen zou, in beginsel binnen bestaand budget, mede benut kunnen worden als informele speelruimte in aansluiting op de formele speelplaatsen.
- Het ontbreken van een visie op spreiding/dekkingsgraad voor speelplaatsen en van richtbedragen voor de eerste inrichting van zo'n plek betekent dat tot dusverre geen goed antwoord te geven is op vragen van ouders en kinderen: of en wanneer er in hun directe woonomgeving een door hen gewenste investering gedaan kan worden.
- Het ontbreken van investeringsbudgetten, en het gegeven dat die voor zover aanwezig minder bedroegen dan eigenlijk gereserveerd had moeten worden met het oog op toekomstige vervanging, maakte dat verzoeken om meer.. of nieuw… in de achterliggende jaren vrij consequent afgewezen moesten worden. Op een enkele uitzondering na zijn geen nieuwe toestellen geplaatst, en in alle gevallen zijn nieuwe speelplekken slechts gerealiseerd/gepland in nieuwbouwplannen ten laste van de exploitatie van die plannen.
- Het ontbreken van een visie en richtbedragen voor een eerste inrichting van een speelplek maakt dat geen "objectieve" kaders gesteld kunnen worden waarbinnen inwonersparticipatie mogelijk is.
- Binnen de gemeente wordt de laatste jaren op ambtelijk niveau bij planontwikkeling afstemming gezocht waar het betreft speelgelegenheid in nieuwbouwplan-

nen. Daarbij wordt het ontbreken van een centrale, planoverstijgende visie gemist als leidraad in die besprekingen.

- De gemeente Neder-Betuwe beschikt niet over een centrale, afdelingsoverstijgende regisseur of regiegroep speelruimtebeleid, zodat de belangen van speelruimte verspreid liggen bij verschillende afdelingen. Dit veroorzaakt, intern en extern, verwarring.

1.3 Demografische gegevens

Onze gemeente heeft per 1-1-2008 22.445 inwoners, waarvan 6.663 in de leeftijd van 0 t/m 18 jaar. In onderstaande tabel geven wij een beeld van de leeftijdsopbouw van deze doelgroep in de verschillende kernen.

leeftijd	Kesteren	Opheusden	Echteld	Dodewaard	IJzendoorn	Ochten
0 tot 6	475	533	93	375	117	378
6 t/m 12	612	758	118	495	130	418
13t/m18	461	758	116	396	78	351

De leeftijdsopbouw is redelijk in balans.

1.4 Bestaande speelplekken

Neder-Betuwe heeft anno 2008 op 59 speelplekken in totaal circa 272 speeltoestellen met ondergronden in onderhoud. Daaronder 6 school- en 4 speelzaalpleinen, waar in totaal 54 door de gemeente onderhouden toestellen staan. Alle toestellen en ondergronden worden overeenkomstig de eisen van het attractiebesluit geïnspecteerd en onderhouden. Noodzakelijke reparaties worden uitgevoerd. Toestellen die niet te repareren waren zijn de laatste jaren verwijderd. Uit een quick-scan van eind 2007 blijkt dat de onderhoudsniveau van de speelplaatsen en toestellen wat beter is dan landelijk gemiddeld. Deze quick-scan ligt voor u bij de stukken ter inzage.

2. NORMEN EN RICHTLIJNEN SPEELRUIMTE

2.1 Landelijke richtlijnen

De gemeente heeft een grote autonomie op het gebied van de omvang en opzet van speelruimte. Er zijn geen wettelijke minimale eisen en normen op het gebied van omvang van en afstand tot speelruimte. In bijvoorbeeld Duitsland, Zweden en Denemarken is dit wel in wetgeving vastgelegd.
Medio 2003 heeft de SP een wetsvoorstel ingediend waarin wordt voorgesteld om een norm van 300 m² buitenspeelruimte per hectare te hanteren. Dit is 3 procent van de totale oppervlakte van een woongebied. Dit heeft geleid tot een door de VNG onderschreven en breed geaccepteerde streefnorm. Ook in Neder-Betuwe wordt deze 3% regel door de raad onderschreven.

2.2 Formule formele speelruimte

De 3% norm is gebaseerd op richtlijnen die de NUSO, de Landelijke Organisatie voor Speeltuinwerk en Jeugdrecreatie, in het Handboek Speelruimtebeleid heeft geformuleerd. De richtlijnen hebben betrekking op de zogenaamde "formele" speelruimte. Formele speelruimte is de ruimte die de bestemming "spelen" heeft en die daartoe ook is ingericht. De berekening van de formele speelruimte gaat in twee stappen:

1. Bepaling van een richtlijn per hectare;
2. Koppeling van deze richtlijn aan de bebouwingsdichtheid.

Stap 1, de berekening van de ruimtelijke reservering per hectare:

Niveau	Globale omvang van het gebied	Afmeting van de speelruimte	m² per ha
Blokniveau	100 x 100 m = 1 hectare	10 x 10 m = 100 m²	100 m²
Buurtniveau	300 x 300 m = 9 hectare	35 x 35 m = 1.225 m²	136 m²
Wijkniveau	1000 x 1000 = 100 hectare	80 x 80 m = 6.400 m²	64 m²
Totaal			300 m²

Echter, naast deze reserveringsnorm dient rekening te worden gehouden met de hoeveelheid voor bebouwing uitgegeven gebied (stap 2). Dit is van belang, omdat in gebieden, waar beperkte openbare ruimte is, de behoefte aan formele speelruimte groter zal zijn. De manier waarop de formele speelruimte berekend kan worden, is volgens de volgende formule: (% uitgegeven gebied in ha.) x 300 m² = formele speelruimte
Een rekenvoorbeeld:
Een wijk heeft een omvang van 20 hectare.
Het uitgegeven gebied is 60% = 12 hectare.
12 ha. x 300 m² = 3.600 m².

Dit getal geeft dus een indicatie voor de te reserveren speelruimte. Maar de uiteindelijke benutting of inrichting van het gebied is afhankelijk van diverse factoren, zoals de leeftijdsopbouw in een wijk en de toegankelijkheid van het gebied. De normen, en zeker ook de spreiding van de gewenste voorzieningen, zullen in gebieden met bestaande bebouwing niet makkelijk alsnog te realiseren zijn, maar in nieuwe projecten kunnen deze wel als vertrekpunt worden meegenomen, en met een projectoverstijgende visie kan in nieuwe projecten mogelijk compensatie geboden worden voor hetgeen in de bestaande wijken ontbreekt. Binnen bestaande gebieden moet alert ingespeeld worden op mogelijkheden in de sfeer van herinrichting van straten en groenvoorzieningen, vervangende nieuwbouw e.d.

Wij vinden het verdedigbaar om daar waar de oppervlaktenorm voor formeel spelen niet gehaald wordt maar in de sfeer van voor spelen bruikbaar en aantrekkelijk openbaar groen, en/of anderszins bespeelbare openbare ruimte, derhalve informeel spelen, een compenserend aanbod is, te spreken van een voldoende aanbod van speelruimte.

Op dit moment is er in Neder-Betuwe vermoedelijk minder dan 3% formele speelruimte beschikbaar. Met name in oudbouw-wijken wordt deze norm niet gehaald. Ons geautomatiseerde systeem Flexiweb biedt nog niet de mogelijkheid om te berekenen wat de bebouwingsdichtheid is en hoe zich dat verhoudt tot de beschikbare speelruimte. Er is van afgezien dat handmatig te berekenen. Flexiweb is ook nog niet in staat “cirkels te trekken” met verschillende vaste diameters rond beoogde speelplekken om een hierna te behandelen spreiding op basis van actieradiussen te kunnen maken en daarmee te “spelen”. Dit hebben wij globaal wel handmatig gedaan (ligt ter inzage)
In deze nota wordt hierna vastgesteld dat de spreiding van speelplaatsen verbetering behoeft en dat deze in samenspraak met belanghebbenden aangepast moet worden. Dat zal betekenen dat een deel van de huidige formele speelruimte, die sterk versnipperd is, opgegeven zal worden en elders meer behoefte zal ontstaan aan ruimte. Deze ruimte zal deels gevonden moeten worden in openbaar groen en deels in nieuwbouwprojecten. Het uitgangspunt daarbij zal zijn dat in elke kern getracht zal worden om de 3% norm te realiseren.

2.3 Bepaling aantal en locaties speelruimte op basis van de actieradius

Een ander, zeker zo belangrijk, hulpmiddel voor het bepalen van speelruimte is het bepalen van de actieradius van kinderen en jongeren. De actieradius is de afstand van de woning van het kind tot de speelruimte. Hoe ouder het kind, hoe groter de actieradius. De NUSO-richtlijnen die bij deze benaderingswijze worden gehanteerd, zijn:

Actieradius en oppervlakten

Leeftijd	Actieradius	Oppervlakte en aard van speelvoorziening
0-6 jaar	100 meter	100 tot 500 m² (kleuterspeelplaats)
6-12 jaar	300-400 meter	500 tot 2.000 m² (grote speelplaats)
12-18 jaar	800-1.000 meter	1.000 tot 3.000 m² (bv trapveld of geasfalteerd plein)

Het uitgangspunt van de benadering op basis van actieradiussen is dat ieder kind binnen zijn actieradius een speelvoorziening of -plaats moet kunnen bereiken. Dit leidt tot een fijnmazig geheel van speelvoorzieningen. Echter, bij de berekening dienen wel enkele kanttekeningen gemaakt te worden:

- Een strikte berekening aan de hand van een actieradius kan betekenen dat een dunbevolkt gebied relatief veel formele speelruimte krijgt toebedeeld, terwijl vaak de openbare ruimte (informele speelruimte) groter is dan in dichtbevolkt gebied.
- De actieradius voor de jongste kinderen is sterk afhankelijk van de kwaliteit en veiligheid van de buitenruimte. Een afstand van 100 meter kan te groot zijn, of de actieradius kan juist ruimer gesteld worden in een verkeersluwe omgeving.
- In royaler opgezette wijken met ruime tuinen spelen de jongste kinderen veelal hoofdzakelijk in eigen tuin, hetgeen het belang van een sluitend fijnmazig netwerk van formele openbare kleuterspeelplekjes kan doen afnemen.
- Harde grenzen als bv een drukke verkeersader kunnen te trekken cirkels doorkruisen en de speelplek toch onbereikbaar maken.

Desondanks wordt de bereikbaarheid van een speelplaats van groter belang geacht dan alleen de aanwezigheid en oppervlakte daarvan.

Geconcludeerd kan worden dat verschillende benaderingswijzen, eventueel ook naast elkaar, kunnen worden gehanteerd bij het bepalen van de omvang en plaats van speelruimte. Echter, deze kwantitatieve benadering is "slechts" een hulpmiddel. Keuzes voor de aanleg van speelvoorzieningen die aansluiten op de behoeften van kinderen, jongeren en volwassen bewoners, dienen te worden gemaakt op basis van een goede analyse waarin ook kwalitatieve aspecten en de kenmerken van een specifieke wijk worden meegenomen.

Op dit moment is de spreiding van de speelplaatsen in veel gevallen niet in overeenstemming met de benadering op basis van actieradiussen. Naast witte vlekken zijn er in delen van sommige kernen ook te veel speelplaatsen met een inrichting voor kinderen van 6 en ouder op korte afstand van elkaar. Dat biedt mogelijkheden tot een herschikking van speeltoestellen. In hoofdstuk 4 gaan wij hier per kern nader op in.

2.4. Belangrijke kwalitatieve aspecten voor speelplaatsen in Neder-Betuwe; uitgangspunten van beleid.

2.4.1. Veiligheid en onderhoud

In maart 1997 is het “Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen” in werking getreden. Dit wordt aangehaald als “attractiebesluit”. Het besluit geeft normen aan waaraan producenten en beheerders van speeltoestellen moeten voldoen. Het betreft aspecten als ontwerp, constructie, installatie en inrichting. De gemeente Neder-Betuwe dient als eigenaar en beheerder van speeltoestellen op gemeentegrond dan ook aan de eisen van het besluit te voldoen. Voor letsel of schade als gevolg van ondeugdelijkheid van toestellen kan de eigenaar van de grond waarop het toestel staat, in casu de gemeente, aansprakelijk worden gesteld.
Aangekondigd is dat er per juli 2009 een nieuw attractiebesluit zal komen. Op basis van voorlopige mededelingen worden geen grote veranderingen verwacht, maar veranderende normen voor valondergronden en obstakelvrije zones, die niet meer mogen overlappen, kunnen wel invloed hebben, ook op bestaande inrichtingen. Uiteraard zullen de nieuwe normen leidend zijn bij de herinrichting van de Neder-Betuwse speelplaatsen.

Alle toestellen dienen te voldoen aan het Attractiebesluit en dus aan de NEN-normering en/of de DIN-normen. In het Attractiebesluit wordt verwezen naar deze normering. Op grond van de wet productaansprakelijkheid ligt bij een ongeval de bewijslast niet meer bij het slachtoffer, maar bij degene die aansprakelijk wordt gesteld. Dit zijn de fabrikant en/of de beheerder (lees: de gemeente). De gemeente houdt zich hierbij aan het Attractiebesluit waarin Rijksrichtlijnen zijn opgenomen voor de veiligheid van speeltoestellen. Een onderdeel daarvan is het bijhouden van logboeken. Er dienen regelmatig inspecties plaats te vinden.
Naast zaken als obstakelvrije ruimtes rondom de toestellen en de valdempendheid van de ondergrond, die in het Attractiebesluit worden genoemd, wordt er uiteraard ook gekeken naar onder andere de verkeerssituatie, de nabijheid van water, de groeninrichting, etc.

2.4.2. Inspelen op trends, verzoeken en geconstateerde tekorten

De inrichting van speelruimte moet flexibel kunnen zijn, ook qua beschikbare oppervlakte. Naast een aantal “standaardvoorzieningen” is daar open ruimte gewenst, zoals een grasmat of verharding om in te kunnen spelen op veranderende behoefte of tijdelijke/trendgevoelige voorzieningen zoals bv skateramps, De bevolkingssamenstelling van een wijk kan ook veranderen, waardoor de er andere eisen kunnen worden gesteld aan de inrichting van het terrein. Een 12+ voorziening kan bijvoorbeeld een 12- locatie worden of andersom. Hiermee kan rekening worden gehouden bij de basisinrichting van het terrein.

Een duidelijke tekortkoming in het speelruimteaanbod in Neder-Betuwe is het te geringe aantal plekken waar jeugd kan voetballen. Er is weliswaar in elke kern wel een trapveld aanwezig, maar de praktijk leert dat er naast de behoefte van veelal 12+ jongeren om met een wat grotere groep een partijtje voetbal te spelen er, ook bij de jeugd van 6-12, een behoefte is om met enkelen wat met een bal actief te zijn. Voor dit “ontmoeten met een bal aan de voet” zijn kleinere speelveldjes binnen de actieradius van deze leeftijdsgroep geschikter dan een royaal opgezet trapveld. Kleine speelveldjes zien wij bij voorkeur gecombineerd met of vlak bij een speelplaats. Daar waar het nu op veel plaatsen ontbreekt aan een dergelijke mogelijkheid leidt dat tot ongewenst gebruik van andere plekken en tot ervaren overlast.

Trends komen en gaan; skaten en skateboarden zijn activiteiten waarvoor in de voorbije jaren meermalen door (groepen) kinderen om een voorziening is gevraagd. Ook skatende kinderen, bv op een glad geasfalteerd parkeerterrein, zijn in de afgelopen jaren als overlastgevend ervaren door winkelend publiek en winkeliers en vroegen dus begrijpelijk om een plek waar ze wel mochten skaten. De skateramp die sinds jaar en dag in Ijzendoorn staat en slechts sporadisch gebruikt wordt is slechts voor een enkeling, nl de meer geoefende skater, een aantrekkelijke voorziening. Eventuele verplaatsing is los van het feit dat de ramp vergunningplichtig is en gezien geluidsproductie minder geschikt voor een dichtbewoonde omgeving, ook een vrij kostbare operatie. Voor een breder publiek aantrekkelijke skatevoorzieningen bestaan uit een glad, liefst geasfalteerd, terrein met een parcours van een aantal verschillende hindernissen. Zo’n complete skateplek overtreft in aanlegkosten een royaal ingerichte speelplaats, maar kan die niet vervangen gezin het toch vrij selecte publiek dat deze zou trekken. Met het oog op de actieradius van de kinderen is de inrichting van één skateplek in de gemeente geen reële optie. Skaten is daarmee een bezigheid die meer mogelijk gemaakt zou kunnen worden in de openbare ruimte, in de informele speelruimte die bv bestaat op pleinen of te verharden plaatsen.

2.4.3. Spelen voor kinderen met een lichamelijke of geestelijke beperking

Ook kinderen met een beperking hebben het recht gebruik te kunnen maken van speelgelegenheden. Sommige speeltoestellen zijn goed bruikbaar voor kinderen met een beperking, Andere minder. De beperkingen van kinderen kunnen zodanig divers zijn dat in algemene zin niet is in te vullen welke aanpassingen of keuzen gewenst zijn om een kind met een beperking medegebruik te kunnen laten maken van een speelaanleiding. Slechts wanneer (ouders van) deze kinderen bij een (her) inrichting van een speelgelegenheid signalen afgeven en meedenken over de inrichting kan daarmee rekening gehouden worden. Soms zal zich dat bv vertalen in kleurkeuzen (visuele beperking), soms in een ander zitje in een schommel of een wip met meer houvast, in een vogelnestschommel ipv een gewone dubbele schommel, of een andere ondergrond die rolstoelvriendelijker is.

2.4.4. Fysieke en sociale barrières

De fysieke barrières zijn vooral van verkeerstechnische aard. De barrière zal afnemen naar gelang de leeftijd toeneemt. Voorbeelden van fysieke barrières zijn o.a. grote en drukke wegen, watergangen en een spoorlijn.
Sociale barrières kunnen hetzelfde effect hebben als fysieke barrières. Sociale barrières hebben te maken met de sociale opbouw en sociale samenhang per wijk. Wij gaan er niet van uit dat er onoverbrugbare sociale barrières zijn binnen de kernen in onze gemeente.

2.4.5. Pleinen van scholen en peuterspeelzalen

Veel potentieel goede speelruimte is niet beschikbaar voor de bewoners van de wijk en ligt achter de hekken van schoolpleinen, of sportvelden.(veelal gesubsidieerde c.q. van overheidswege bekostigde accommodaties). Ook in de omgevingen waar een duidelijk tekort is aan speelvoorzieningen. In den lande wordt dan ook soms ruimte gevonden voor openbaar toegankelijke speelplaatsen door openstelling van schoolpleinen, kerkpleinen of zelfs bij particulieren die hiervoor een stukje grond beschikbaar willen stellen. In Neder-Betuwe is in de loop der jaren op meerdere plaatsen in overleg met schoolbestuur en schoolleiding voor die constructie gekozen. Dit betreft m.n. openbare scholen. Dat rechtvaardigde ook gemeentelijke investeringen in speeltoestellen en het opnemen in de inspectie- en onderhoudsplanning. Helaas zijn op veel schoolpleinen sedertdien negatieve ervaringen opgedaan met vernielingen en vervuiling. Een groot deel van deze pleinen is thans buiten schooltijd ontoegankelijk en vervult daarmee niet langere een functie als openbare speelplaats. Bekostiging van die speelpleinen ten laste van budgetten voor openbare speelgelegenheden is dan ook niet langer wenselijk. Voor wat betreft de aanschaf en vervanging van speeltoestellen op deze niet openbaar toegankelijke speelplaatsen wordt de verantwoordelijkheid de laatste jaren dan ook gelaten bij de betreffende schoolbesturen en peuterspeelzaalbesturen. Inspectie en het direct door de inspecterende instantie uitvoeren van kleine reparaties worden tot dusverre nog wel uit het gemeentelijke budget bekostigd. Het betreft dan voor een deel ooit door de gemeente bekostigde, maar deels ook anders gefinancierde speeltoestellen. Voorgesteld wordt een nadrukkelijker onderscheid te maken tussen schoolpleinen die wel en niet ten laste van het budget voor openbare speelplaatsen worden onderhouden. Slechts in gevallen waar bij gebreke aan in de omgeving in voldoende mate beschikbare speelruimte (in overleg met schoolbestuur en schoolleiding) gekozen wordt voor het bieden van openbare speelruimte op een schoolplein en dat schoolplein ook daadwerkelijk beschikbaar is en blijft voor omwonende kinderen zou daarvan nog sprake moeten zijn. Daar waar schoolpleinen uitslui-

tend een functie voor de school zelf hebben wordt voorgestaan de bestaande toestellen aan de school over te dragen en de verantwoordelijkheden voor inspectie, onderhoud en toekomstige vervanging ook eenduidig bij de school te leggen. Wij stellen niet voor om de ooit gemeentelijk bekostigde toestellen te verwijderen voor eventuele herplaatsing elders, tenzij het schoolbestuur aan zou geven de verantwoordelijkheden niet te willen overnemen. Op 6 school- en 4 speelzaalpleinen staan in totaal 54 tot dusverre door de gemeente geïnspecteerde en in het verleden onderhouden speeltoestellen met ondergronden die, (slechts gedeeltelijk, en nagenoeg geheel voor herindeling,) ooit gemeentelijk bekostigd zijn. Bij de beoordeling van het bestaande arsenaal aan speeltoestellen dient er rekening mee gehouden te worden dat deze toestellen, daar waar schoolpleinen afgesloten zijn voor het publiek, niet beschikbaar zijn als openbare speelgelegenheid. Wij gaan er van uit dat bij de herschikking van speelplaatsen per kern nog slechts enkele schoolpleinen als openbare speelplaats dienst zullen doen; die betreffende toestellen zullen dus wel beschikbaar blijven.

2.4.6. Alternatieve inrichting van een speelplaats.

Bij de inrichting van een speelplaats wordt in eerste instantie gedacht aan het plaatsen van een aantal speeltoestellen zoals aangeboden door een groot aantal leveranciers van speeltoestellen. Die toestellen voldoen, mits correct geplaatst met voldoende vrije ruimte en op een afhankelijk van valhoogte goede ondergrond aan de normen van het attractiebesluit. Toestellen zijn duur; veel duurder dan menigeen zich realiseert. Wie naar spelende kinderen kijkt weet dat kinderen zich met andere zaken die ze in hun leefomgeving aantreffen ook vaak heel goed kunnen vermaken. Een speelplaats kan dus ook met andere elementen dan alleen “officiële toestellen “ aantrekkelijk gemaakt worden. Er zijn bedrijven die zich er op toeleggen om aantrekkelijke en uitdagende speelplaatsen in te richten, bijvoorbeeld gebruikmakend van hoogteverschillen, verschillende ondergronden en beplantingstypen, water en veelal natuurlijke materialen. Omdat de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid niet ophouden als er geen formele speeltoestellen zijn aangebracht worden deze alternatieve speelplaatsen ook voorzien van certificaten. In algemene zin zijn aanleg en onderhoud van een alternatieve speelplaats in geschetste zin vrijwel even kostbaar als een conventionele speelplaats. De keuze voor conventioneel of alternatief is dan eerder een kwestie van voorkeuren van de omwonenden dan een keuze vanuit budgettair oogpunt. Echte winst met alternatief spelen zou te behalen zijn met creatieve inrichting van het groengedeelte op goeddeels conventionele speelplaatsen in relatie tot burgerparticipatie, omdat de aanleg en het onderhoud dan met bescheiden kosten plaats kunnen vinden. Wijktafels vanuit hun eigen budgetten zouden daarin een belangrijke rol kunnen vervullen en meerwaarde geven aan een basisinrichting van een speelplaats.
Inmiddels zijn ervaringen van gemeenten in den lande opgedaan met alternatieve inrichtingsplannen. Sommige gemeenten bv Almere, zijn inmiddels weer over aan het gaan op conventioneel ingerichte speelplaatsen. Onderhoudsgevoeligheid en kwetsbaarheid spelen daarbij nadrukkelijk een rol. Duidelijk zal zijn dat bv een niet openbaar toegankelijk alternatief speelplein van een kinderdagopvang minder kwetsbaar is dan een openbaar terrein.

2.4.7. Spelen voor volwassenen en ouderen?

Bij speelruimtebeleid denkt iedereen aan kinderen, in iets mindere mate ook aan jongeren, maar zelden aan volwassenen en ouderen. Toch is het ook voor volwassenen en ouderen belangrijk om uitgedaagd te worden tot spelen en bewegen, en kan het gezamenlijk actief zijn de sociale cohesie versterken. Daarbij zou gezamenlijk actief zijn van jong en oud ook een bijdrage kunnen leveren aan wederzijdse bekendheid en begrip. Kleine trapveldjes in de wijk bieden al mogelijkheden voor ouders om met hun kinderen actief te zijn. Er zijn op meerdere plaatsen in het land pilotprojecten geweest waar senioren onder deskundige leiding op daarvoor speciaal ontworpen speeltoestellen allerlei bewegingsoefeningen doen die bijdragen aan behoud of herstel van mobiliteit. Een dergelijk toestel kan bv mede ingezet worden in een MBvO aanbod. Denkbaar is zo'n toestel te plaatsen in een reguliere speeltuin, maar ook een plaatsing bij bv een zorgboerderij of verzorgingshuis kan een interessante optie zijn.
Vooralsnog valt spelen voor senioren buiten het bestek van deze nota. Wanneer uit het perspectief van ouderenbeleid en meer bewegen voor ouderen, of uit signalen in het kader van wijkmanagement, behoefte blijkt aan spelen voor senioren dan achten wij het denkbaar vanuit de desbetreffende budgetten aan die behoefte tegemoet te komen.

H 3. Burgerparticipatie bij planvorming

3.1 Meedenken en meedoen? Op welke schaal?

Het is van belang en wenselijk de toekomstige gebruikers en belanghebbende te betrekken bij de inrichting van hun leefruimte. Dat geldt in beginsel voor de gehele openbare ruimte en uiteraard dus ook voor speelruimte. Het is van belang dat daarbij onderkend wordt dat in beginsel de gehele openbare ruimte speelruimte is voor kinderen en dat bepaalde delen van die openbare ruimte meer specifiek ingericht zijn voor spelen en dan “speelplaats” genoemd worden. Spreken over speelplaatsen laat zich dus waarschijnlijk slecht losmaken van spreken over de rest van de openbare ruimte. Afwegingen over spreiding van aangewezen speelplekken dienen, gezien de beperkte omvang van onze dorpen, plaats te vinden op kernenniveau. Dit met name omdat voor de 12+ jeugd steeds de hele kern als leefruimte geldt, maar ook omdat voor de kinderen van 6-12 maar een beperkt aantal speelplaatsen per kern noodzakelijk is als deze goed gespreid worden. Slechts de inrichting van kleuterspeelplaatsen voor 0-6 jarigen is een afweging die ook plaats zou kunnen vinden op het niveau dat binnen een dorp als “wijk” wordt aangemerkt: blokniveau. Ter vergelijking: ook in het kader van Wijkmanagement vinden afwegingen op kernenniveau plaats. Wijktafels zouden een goede rol kunnen vervullen in het aantrekkelijk maken van de woonomgeving inclusief speelmogelijkheden, hebben ook budgetten ter beschikking die daartoe ingezet kunnen worden, kunnen aan fondsenwerving doen, en acties en zelfwerkzaamheid organiseren. Op kernenniveau kan bespreekbaar gemaakt worden welke plekken ingericht kunnen worden voor 12+, voor speelplaatsen van 6-12 en waar voor zover ook gezien leeftijdsopbouw van de bevolking kleuterspeelplekken wenselijk zijn. Een goede en efficiente spreiding dient daarbij als randvoorwaarde te gelden. Ook financiële randvoorwaarden, in de zin van een richtbedrag aan investeringswaarde dat een speelplaats mag bevatten, dienen daarbij aangegeven te worden. (zie H 4) Binnen die randvoorwaarden kunnen inwoners en kinderen tijdens informatiebijeenkomsten voorkeuren aangeven betreffende inrichting. Bij een complete nieuwe inrichting zouden bijvoorbeeld meerdere leveranciers op basis van beschikbare plek, financiële randvoorwaarden en voorkeuren van insprekers inrichtingssuggesties kunnen doen, waarover de insprekers zich dan weer kunnen uitspreken. Vanuit de bestaande situatie zal in veel gevallen niet direct sprake zijn van complete nieuwe inrichting. Ten eerste omdat zelden alle toestellen gelijktijdig vervangen hoeven te worden en verder omdat er in de eerste planperiode in veel gevallen sprake zal moeten zijn van hergebruik van toestellen die elders gemist kunnen worden. Inbreng van wensen en meedenken zijn dan zeker ook mogelijk, maar in de afwegingen naar aanleiding van de informatiebijeenkomsten zullen niet steeds alle wensen gerealiseerd kunnen worden.
Inrichting van een speelplaats zal gebaseerd worden op de vervangende nieuwwaarde van te (her)plaatsen toestellen.
Een voordeel van bespreking van de spreiding van locaties op kernenniveau is dat Nimby-argumentatie minder een stempel zal drukken op het eindresultaat. Een hele kern kan het zich niet permitteren een deel van zijn inwoners nergens een plek te gunnen en zal meer vanuit algemeen belang redeneren dan alleen de inwoners van straat X en Y.

3.2 Inventarisatie van mogelijkheden in informatiebijeenkomsten leidt tot plan van aanpak

Wij stellen ons voor om in de eerste helft van 2009 per kern informatiebijeenkomsten te beleggen waarin de spreiding van speelplaatsen bespreekbaar gemaakt wordt met de inwoners en waar eerste voorkeuren m.b.t. de inrichting van speelplaatsen kenbaar gemaakt kunnen worden. Daarbij en evt. daarnaast zouden m.n. ook kinderen in de gelegenheid gesteld moeten worden speelwensen te uiten.
Bestaande situatie, gewenste situatie, ruimtelijke mogelijkheden (beschikbare oppervlakten en RO-aspecten), aanwezige elementen, herplaatsbare elementen, aanvullingen met nieuwe elementen, etc. zijn bouwstenen voor een op te stellen plan van aanpak, dat in grote lijnen aan moet geven waar speelplaatsen voor de verschillende leeftijdscategorieën ingericht moeten worden, en welke bestaande toestellen na herinrichting op welke plekken zouden kunnen worden ingezet.

3.3 Plan van aanpak leidt tot concretisering van detailplannen per kern

Op basis van het plan van aanpak kunnen per kern detailplannen gemaakt en begroot worden voor de gewenste situatie. De belangstelling van mn kinderen bij de opstelling van deze detailplannen zal groter zijn dan in de eerdere fase, en daarvoor moet dan ook ruimte geboden worden. Binnen de randvoorwaarden van beschikbare plek, beschikbaar bestaand materiaal en beschikbaar budget voor aanvullingen en aanpassingen kunnen door verschillende aanbieders van speeltoestellen inrichtingssuggesties gedaan worden, die uiteraard weer aan de orde gesteld kunnen worden tijdens informatiebijeenkomsten. Het “vrije budget” per speelplek zal wisselen, afhankelijk van hetgeen aan bestaand materiaal in de nieuwe situatie opgenomen zal worden. (wij gaan uit van inrichting van speelplekken met gelijkwaardige vervangings/investeringswaarden)

3.4 Realisatie van detailplannen leidt tot een nieuwe situatie

In de fase van plan van aanpak, maar deels ook pas op het moment dat detailplannen zijn opgesteld, ontstaat een beeld van de kosten die gemoeid zijn met her- en verplaatsing en aanvulling van de speelplaatsen. Deze “frictiekosten” dienen in beginsel uit de budgetten voor speelvoorzieningen bekostigd te worden. Waar mogelijk zullen wij hierbij gebruik maken van jaarruimte en de aanwezige voorziening voor speelruimte, en relaties leggen met nieuwbouwprojecten en daarin beschikbare budgetten voor spelen. Het is niet realistisch alle detailplannen gelijktijdig uit te voeren; een uitvoeringsplan zal zich over meerdere jaren uitspreiden. Wij gaan er op dit moment van uit dat in 2011 tot afronding van deze plannen gekomen kan worden.

3.5 Op de nieuwe situatie kan een meerjaren beheerplan gemaakt worden

Nadat de speelplaatsen zijn heringericht kan een beheerplan worden opgesteld. Pas dan is immers duidelijk welke en hoeveel elementen, nieuw en wat ouder, afgeschreven moeten gaan worden, hoe herplaatste elementen de verhuizing hebben doorstaan en wat een realistische resterende levensduur van de verschillende elementen in de verschillende speelplaatsen zal zijn. Op die basis kan in beginsel zelfs per speelplaats een reserveringsbedrag worden berekend. Dat laatste wordt zinnig geacht als in volgende jaren zaken vervangen moeten worden en afhankelijk van hetgeen vervangen moet worden, per plek aangegeven kan worden welk bedrag beschikbaar is voor een vergelijkbaar of misschien eens een hele andere speelaanleiding. Elders in deze nota is aangegeven dat wij flexibiliteit nastreven in de inrichting van een speelterrein. Her-

en verplaatsing zal dan effecten hebben op die (deel)beheerplannen, maar mogelijk minder in het totaal-beheerplan.

3.6 Nota speelruimte 2013

In 2012 zal een evaluatie plaatsvinden. Daarin zal verslag gedaan worden van de opgedane ervaringen met de herinrichting en de betrokkenheid van de inwoners daarbij. Op basis van deze evaluatie en de opgestelde beheerplannen zal een nota speelruimte 2013 geschreven worden.

4. SPEELRUIMTEBELEID Neder-Betuwe 2009-2012

4.1 Speelruimte in Neder-Betuwe anno 2008; een aantal conclusies

Als de in het vorige hoofdstuk omschreven normen en richtlijnen op het gebied van speelruimte worden afgezet tegen de Neder-Betuwse situatie per kern zijn een aantal conclusies te trekken.

1. De beschikbare oppervlakte voor formeel spelen in Neder-Betuwe is op dit moment nog niet geautomatiseerd te meten. Daardoor kan alleen verondersteld worden dat de 3% norm, zeker in oudbouw-wijken nog niet gehaald wordt. Het is wenselijk dat deze mogelijkheid op korte termijn geboden wordt zodat in de uitwerking gefundeerd ruimte geclaimd kan worden. Evenzo is wenselijk dat Flexiweb de mogelijkheid biedt om verschillende actieradiussen rond meerdere beoogde speelplekken kan trekken. Onderzoek daar naar is ingepland.
2. Bij de inrichting van de speelplaatsen is geen strikt onderscheid gemaakt in verschillende leeftijdsgroepen. In het algemeen zijn speelplaatsen ingericht met vooral kinderen van 6-12 voor ogen. In bijna alle gevallen zijn daarbij óók enkele elementen opgenomen voor de kleuters, vooral veerelementen komen veel voor. Aparte speelplekken voor oudere jeugd, 12+, zijn, soms gecombineerd met een speelplaats, aanwezig in de sfeer van trapvelden. Ook overdekte JOP's (Jongerenontmoetingsplaatsen) zijn op drie plaatsen in de gemeente aanwezig.
3. De spreiding van de speelplaatsen over de kernen laat, afhankelijk van de leeftijdsgroep, witte vlekken zien, maar ook overconcentratie van speelplaatsen.

*Uitgaande van actieradiussen kan in alle kernen in principe met één goed gekozen en centraal gelegen speelplaats voor de jeugd van 12+ volstaan worden.

*Voor de kleinere kernen zou één centraal gelegen speelplaats voor jeugd van 6-12 voldoen aan de norm. Voor de grotere kernen kan in theorie, bij optimaal gekozen centrale plekken met in een enkel geval 2 tot 3, en andere gevallen 6 of 7 speelplaatsen worden volstaan. De ruimtelijke mogelijkheden tot een optimale plaatsbepaling van speelplaatsen zijn in de praktijk veelal niet aanwezig. Dat kan het noodzakelijk maken (voorshands) meer plekken ingericht te houden. Wanneer in een kern meer speelplekken aangehouden zouden moeten dan theoretisch noodzakelijk zou overwogen kunnen worden de inrichting bescheidener te houden. Dat heeft nadrukkelijk beperkingen, omdat een te summier ingerichte plek minder aantrekkelijk wordt en zijn functie niet goed kan vervullen. Meer speelplekken in een kern dan strikt noodzakelijk is dus ofwel duurder, of vermindert het budget dat uiteindelijk structureel per plek beschikbaar kan zijn.

*Voor de leeftijd van 0-6 jarigen zou op basis van een actieradius van 100 meter een fijnmazig netwerk van kleuterspeelplaatsen moeten bestaan.

4. De bestaande speelplaatsen liggen in veel gevallen niet centraal. Als vanuit zo'n aan de rand of in een uithoek van een plan gelegen speelplaats een cirkel getrokken wordt (actieradius) is overduidelijk dat de omgeving die profijt zou kunnen trekken van zo'n speelplaats maar de helft tot een kwart is ten opzichte van een centraler gelegen speelplaats. Uit een oogpunt van efficiëntie zouden speelplaatsen in de toekomst dus centraler in wijken gepositioneerd moeten zijn. Bij bestaande bebouwing is dat, zeker op korte termijn, vaak niet realiseerbaar en zal een zekere inefficiëntie geaccepteerd moeten worden.
5. Naast de zes kernen kent onze gemeente een aantal buurtschappen: Eldik, Pottem, Hien en Wely. Deze kenmerken zich door landelijk karakter en gespreide bouw. Informele speelruimte, veelal op eigen erf of terrein, is buiten de kernen in het algemeen meer voorhanden. Ontbreken van formele speelplaatsen kan dus niet gelijk gesteld

worden met ontbreken van speelruimte voor de jeugd. Alleen in Wely is een, uiterst bescheiden, speelplaatsje gerealiseerd. Wij achten het niet dringend gewenst om voor deze buurtschappen op basis van actieradiussen speelplaatsen in te richten. Dat het voor verspreide bebouwing buiten de kommen niet mogelijk is om steeds binnen een bepaalde actieradius speelvoorzieningen aan te leggen is zomogelijk nog duidelijker.

4.2 Beoordeling op basis van Actieradiussen per kern.
Bij de ter inzage liggende stukken treft u schetsen aan per kern, waarop de speelplaatsen zijn aangegeven en middels cirkels getrokken rond speelplaatsen een inzicht gegeven wordt van actieradiussen en hoe een enigszins dekkend patroon kan ontstaan. Dit zijn nadrukkelijk nog geen concrete plannen of voorstellen. Concretisering kan pas plaatsvinden in- en na overleg met inwoners.

Echteld:
De aan het schoolplein grenzende speelplaats ligt mooi centraal in het dorp. Voor jeugd van 6-12 is deze plek vanuit vrijwel de hele kom bereikbaar. Het licht voor de hand dit als openbare speelplaats aan te blijven merken. Voor de 12+ jeugd geldt uiteraard ook dat elke plek in het dorp binnen hun actieradius valt. Naast deze centrale en ook op kleuters van 0-6 ingerichte plek zou bij gebleken behoefte overwogen kunnen worden om 1 of 2 decentrale kleuterspeelplekjes in te richten.

IJzendoorn:
Voor kinderen van 6-12 en jeugd van 12+ is de gehele kern te dekken vanuit elk van de drie aanwezig speelplaatsen. De grotere speelplaats naast het dorpshuis zou voor deze leeftijdscategorie al kunnen volstaan. Als de overige speelplaatsen worden gereduceerd en heringericht tot kleuterspeelplaatsen zou de kom van IJzendoorn vrijwel conform de normen zijn ingericht. Ook het trapveld en de JOP aan de Keizerstraat zijn vanuit de gehele kern voldoende bereikbaar.

Ochten:
Ook hier zou één centraal gelegen punt met voorzieningen voor 12+ jongeren in principe kunnen volstaan voor het hele kom van het dorp. De grote speelplaats aan de Hoeflaan en het nabijgelegen trapveldje zijn op basis van actieradius bereikbaar voor de gehele doelgroep en bieden ook uitdaging en speelmogelijkheden voor deze doelgroep. De JOP in de omgeving van McDonalds staat zodanig decentraal dat deze op basis van actieradius niet vanuit de gehele kern bereikbaar is voor 12+ ers. Een centralere plek zou om meerdere redenen de voorkeur hebben.
De speelplaats aan de Hoeflaan is voor kinderen van 6-12 voor heel Ochten Noord bereikbaar.
Als op de Hoeflaan ook gespeeld kan worden door kleuters, en de overige bestaande speelplekken in Ochten Noord worden teruggebracht tot kleuterspeelplaats, eventueel met één of twee aanvullend nog te vinden kleuterspeelplaatsen, is Ochten Noord binnen de normen afgedekt.
Ochten Zuid zou voor kinderen van 6-12 grotendeels van speelfunctie voorzien kunnen worden door de huidige speelplaats gelegen tussen Oranjelaan en Dijk wat op te plussen en daar ook een trapveld aan te leggen. Deze plek kenmerkt zich ook door ruime mogelijkheden in de sfeer van informele speelruimte langs de dijk. Bij de planontwikkeling “Oranjehof”, waar op dit moment nog een trapveld en een speelplaats liggen, zou kunnen worden volstaan met een kleuterspeelplaats. De planexploitatie Oranjehof dient te voorzien in de kosten van de aanleg van het vervangende trapveld aan de

Oranjelaan en naast de inrichting van een kleuterspeelplaats in het plan zelf ook een bijdrage te leveren aan de kosten van het completeren van de speelplaats aan de Oranjelaan. Naast deze beide plekken kan naar behoefte gezocht worden naar bv twee tot drie kleuterspeelplekjes in Ochten Zuid.
Het Westelijke deel van Ochten Zuid en Het grootste deel van de toekomstige wijk Triangel vallen ook voor de 6-12 jarigen buiten de cirkels van de hiervoor genoemde speelplaatsen. In de planvorming van de Triangel is met het oog daarop al voorzien in een wat grotere speelplaats in de zuidwesthoek, en zullen daarnaast twee kleuterspeelplekken worden opgenomen. De kosten voor aanleg en eerste inrichting van deze speelplaatsen zijn in de planexploitatie voorzien. Als (eventueel tijdelijk) alternatief voor het westelijke deel van Ochten zuid kan bespreekbaar gemaakt worden het schoolplein van de Houtkoperschool aan te (blijven) merken als openbare speelplaats voor 6-12 jarigen.

Kesteren:
Kesteren is qua inwonertal wat groter dan Ochten, maar de kom is qua oppervlakte beduidend groter. Er zouden 6 speelplaatsen nodig zijn om bij een goede spreiding voor de 6-12 jarigen tot een dekkende structuur te komen: 1 in de Leede, (ruim)2 in Kesteren Noord, (krap) 2 in Zuid, 1 in Westeinde, het deel westelijk van de N 233.
In het plan de Leede is budget en enige ruimte opgenomen om een speelplaats te realiseren. In het plan de Fruittuin is recent een uit de planexploitatie bekostigde speelplaats incl. trapveld aangelegd. Daarnaast zijn er in Kesteren Noord twee speelplaatsen met nogal een grote overlap in actieradiussen, en is een deel slecht gedekt. Herschikkingsmogelijkheden zouden hier nader onderzocht moeten worden. Ten zuiden van de Nedereindse straat is Kesteren slecht voorzien van speelplaatsen. Een ruimtelijke mogelijkheid om dit gebied met één centrale speelplaats te bedienen lijkt niet voor handen. Te onderzoeken mogelijkheden: vrijkomende ruimte op huidige locatie Wegwijzer (moeilijk, want toekomstige bebouwing van die plek is betrokken in exploitatie nieuwbouw) of bestemming ten openbare nutte van één schoolplein. Westeinde is door de N233 zodanig afgescheiden van de rest van de kern dat een eigen speelplek gewenst is. De huidige speelplek ligt zodanig verscholen en aan de rand dat sprake is van een slechte bereikbaarheid. Verplaatsing en aanvulling van die speelplek binnen het plan dient bespreekbaar gemaakt te worden met de wijk.
De voorziening in kleuterspeelplaatsen in Kesteren Noord is redelijk dekkend vanuit de bestaande speelplaatsen. Het gedeelte ten zuiden van de Nedereindsestraat heeft geen kleuterspeelplaatsen en zou er naar afhankelijk van behoefte en mogelijkheden twee of drie kunnen gebruiken. Ook in Westeinde zouden één of twee extra kleuterspeelplekjes ingericht kunnen worden op termijn.
Bij de planvorming van de nieuwe wijk Casterhoven zal van meet af aan rekening gehouden worden met speelruimte op basis van de uitgangspunten in deze nota. In de nota “Uitgangspunten en Randvoorwaarden” is in totaal 6.600 m² voor spelen gereserveerd, dat is 3,1% van de uit te geven ruimte.

Opheusden:
De kom van Opheusden is vrij compact. Het grootste deel van de kom, begrensd door de Burg. Lodderstraat en Dalwagenseweg zou voor de leeftijdsgroep van 6-12 in principe gebruik kunnen maken van één centraal te realiseren speelplaats in de directe omgeving van de Biezenwei. In dit deel van de kom is er momenteel een overconcentratie van speelplaatsen met inrichtingselementen voor 6-12jarigen; het zijn er acht! Heerenland valt grotendeels buiten het bereik van bestaande speelplaatsen voor deze

leeftijdsgroep en daar zal dus een speelplaats aangelegd moeten worden met een voldoende oppervlakte en inrichting. In de eerste fase van de planvorming Heerenland is nog slechts met bescheiden oppervlakte en budget voor speelruimte rekening gehouden.
Het deel ten noorden van de Burg. Lodderstraat valt ook buiten het bereik van zo'n centrale plek. Dat deel van Opheusden maakt nu gebruik van de speelplaats op het schoolplein van de Eben Haezerschool. Wij zien geen mogelijkheden en aanleiding dat te veranderen en het schoolplein zou derhalve ook in de toekomst als openbaar speelplein aangemerkt kunnen worden.
Voor jongeren vanaf 12 jaar is weer de gehele kom bereikbaar met een centrale speelplek. Het naast de Biezenwei gelegen trapveld en de voor de Snellenburg geplaatste JOP zijn daartoe bruikbaar, eventueel met een enkele aanvullende voorziening.
In het zuidelijke deel van Opheusden is er uitgaande van actieradiussen voor 0-6 jarigen al sprake van een globaal dekkende structuur, uitgaande van de bestaande speelplaatsen. Die speelplaatsen zijn momenteel als hiervoor aangehaald mn ook ingericht voor 6-12 jarigen en kunnen dus bescheidener en met meer nadruk op de 0-6 jarigen worden heringericht. Vrijkomende bruikbare toestellen kunnen mogelijk voor hun resterende levensduur elders worden ingezet. Afhankelijk van gebleken behoefte is een aanvulling met enkele nog te vinden en als kleuterspeelplaatsen in te richten locaties te overwegen.

Dodewaard:
De kom van Dodewaard wordt in tweeën gedeeld door de Dalwagen. De hele kom is voor 12+ jeugd bereikbaar. Een gemarkeerde en uitdagende plek voor deze doelgroep ontbreekt nog in Dodewaard. Bespreekbaar gemaakt zou kunnen worden of een andere plek dan het dorpsplein aantrekkelijk gemaakt kan worden.
Voor kinderen van 6-12 jaar is met aan elke zijde van de Dalwagen één centraal op de NZ-as gelegen ruime speelplaats een redelijke mate van dekking denkbaar. Aan de oostzijde van de kom worden op de daartoe tot voor kort geëigende plek nu startershoningen gebouwd. Dat maakt het in de praktijk noodzakelijk hier voor de 6-12 kinderen twee speelplaatsen aan te houden, bijvoorbeeld één in het plan de Heuvel en één in de Eindakkers. Beide plekken hebben ook een trapveldje. Het westelijk deel van de kom kan gebruik maken van de een uit te breiden speelplaats aan de Westerengstraat. Voetballertjes zouden deels uit kunnen wijken naar het trapveld in de Rozenpas, en voor het noord-westelijke deel va de kom kan bezien worden of één van de bestaande speelplekjes kan worden heringericht op balsport. De overige bestaande speelplaatsen bieden vanuit het perspectief van 0-6 jarigen een vrij redelijke dekking, maar zouden voor wat betreft de inrichting meer op die doelgroep kunnen worden afgestemd. Vrijkomende herplaatsbare toestellen kunnen elders worden ingezet voor de resterende gebruiksduur.

Samengevat moet uitgegaan worden van in beginsel per kern één, dus over de gemeente verspreid tenminste zes voor 12+ jongeren aantrekkelijk te maken plekken, en van 17 speelplaatsen ingericht voor kinderen van 6-12. Deze 17 speelplaatsen dienen ook een aantal elementen te bevatten voor de kleuters. Daarnaast zal een aantal specifieke kleuterspeelplaatsen gewenst zijn. Dat aantal, en de spreiding van deze plaatsen zal op detailniveau per kern nader bepaald moeten worden in de fase van burgerparticipatie. Naast de leeftijdsopbouw op blokniveau spelen zaken als beschikbaarheid van een in te richten plek en de verdere inrichting van de omgeving daarbij mede een rol. Voorshands gaan wij uit van 20 specifieke kleuterspeelplekken.

4.3 Bepaling richtbedragen voor inrichting van speelplekken.

Het aantal door de gemeente te beheren speelplekken zou gezien vorenstaande herbepaald kunnen worden van de huidige 58 (inclusief scholen en speelzalen) tot ca 43. Ondanks dat verminderde aantal zou sprake kunnen zijn van een betere spreiding, die voldoet aan landelijk erkende normen. De speelplekken dienen dan wel een voldoende omvang en speelwaarde te hebben. Op dit moment is een deel van de speelplaatsen karig ingericht, in aantallen toestellen zowel als in historische kostprijs. Het aantal speeltoestellen en elementen dat na de herschikking en herinrichting van de speelplaatsen geïnspecteerd en onderhouden moet worden zal vermoedelijk niet veel afwijken van de huidige situatie. De toekomstige speelplekken zullen in eerste instantie zoveel mogelijk ingericht worden met bestaande materialen, en de herschikking en aanvulling zal fasegewijs ingevuld moeten worden per kern. Het ligt in de rede om kernen de waar naar verwachting bruikbare elementen kunnen worden opgenomen eerder te bespreken, zodat op de momenten dat onderbedeelde kernen bezien worden enige duidelijkheid gegeven kan worden over beschikbare herbenutbare materialen. Dit geeft ontegenzeggelijk een beperking in de keuzemogelijkheden die insprekers hebben met betrekking tot de inrichting. En een nieuw toestel zal voor velen de voorkeur hebben boven een op zich nog uitstekend bruikbaar, gebruikt element. Om de discussie niet te vertroebelen met argumentaties over oude en nieuwe toestellen, en met de herinrichting van een bepaalde plek op dat moment gemoeide kosten wordt voorgesteld om waar het gaat om beoordeling van een kwaliteit en inrichting van een speelplek uit te gaan van **vervangingswaarde** van toestellen en eventuele ondergrond, en niet van de dagwaarde daarvan.
Dat vraagt dus om richtbedragen voor inrichting van een speelplek.
Beschikbaar voor een beheerplan is € 92.000,-. (€ 100.000,- plus index min € 10.000,- voor wijkmanagement). Inspectie en onderhoud vergen in de huidige situatie ten minste € 40.000,- pj. Omdat het aantal toestellen niet sterk zal afnemen en onderhoudskosten toenemen naar gelang toestellen ouder worden zal dat bedrag naar verwachting zeker noodzakelijk blijven. Voor (toekomstige) vervanging van toestellen, ondergronden en in eerste instantie ook verplaatsingskosten is dus een bedrag van €52.000,- beschikbaar. Bij een veronderstelde gemiddelde gebruiksduur van 12 jaar voor toestellen en ondergronden kan dus uitgegaan worden van een aanschafwaarde van (12x52) € 624.000,-. Ter vergelijking: eind 2007 werd de totale vervangingswaarde geschat op € 662.000 (incl. ca € 230.000,- bij scholen en speelzalen); na de investeringen in de Fruittuin is die waarde inmiddels de 7 ton gepasseerd.

Als ronde maximale **richtbedragen** zouden kunnen worden aangehouden:

* inrichting 12+ plek	€ 10.000,- (6x)
* inrichting speelplaats 6-12	€ 25.000,- (17x)
* inrichting kleuterspeelplek 0-6 bij speelplaats	€ 3.000,- (17x)
* inrichting kleuterspeelplek 0-6 apart	€ 5.000,- (20x)

Uit ingewonnen informatie bij meerdere speeltoestellenleveranciers is opgemaakt dat deze bedragen bij nieuwe inrichting van speelplaatsen toereikend kunnen zijn voor investeringen in toestellen en ondergrond en dat daarmee aantrekkelijke plekken kunnen worden ingericht met een zeer acceptabele bespeelbaarheid.

4.4 Integraal speelruimtebeleid; belendende beleidsterreinen

Speelruimtebeleid is integraal. Een breed draagvlak, zowel binnen de eigen organisatie als onder de bevolking, is belangrijk om het tot een succes te kunnen maken.
Binnen de eigen organisatie is het gewenst dat over schuttingen van afdelingen en deelbelangen op project- of budgetbasis heengekeken wordt.
Draagvlak geldt niet alleen voor bestuur en burger, maar ook voor externe actoren. We denken daarbij aan betrokkenheid van bv politie, jongerenwerk, sport, en onderwijs, die bij kunnen dragen in een voor alle partijen prettige sfeer en goed gebruik van de speelplekken.
“De inwoners” hebben verschillende belangen waar het gaat om speelplekken; het gaat om de kinderen, de jeugd, de ouders, de aanwonenden, de buurt en de inwoners van de hele kern. Vanuit elk perspectief kan weer anders aangekeken worden tegen een concrete speelplaats en in veel gevallen zal het niet mogelijk zijn het iedereen in gelijke zin naar de zin te maken. Vanuit de regierol die de gemeente als hoeder van het algemene belang dient te vervullen zal het daarom soms nodig zijn knopen door te hakken, maar niet eerder dan nadat belanghebbenden de gelegenheid hebben gehad hun belangen te bepleiten. Ervaringen met overleg op blokniveau/straatniveau zijn dat de wensen uiteen kunnen lopen van een wens tot een complete speeltuin voor de eigen straat tot nimby-geluiden.

Voor het denken over voorzieningen op kernenniveau is het instrument wijkmanagement bij uitstek geschikt. Dáár kunnen totaalafwegingen gemaakt worden met een bredere kijk dan op blokniveau het geval kan zijn.

“Spelen” en “speelruimte” hebben vele gezichten in onze gemeente. De lokale overheid heeft grote autonomie in het voorzien in speelruimte. Met dit plan maken we een start met integraal speelruimtebeleid. Dit betekent dat dit verder gaat dan alleen het onderhouden van speelvoorzieningen of het aanleggen van speelplaatsen in de wijken. Natuurlijk vormen schone, aantrekkelijke en vooral veilige speelplaatsen en -voorzieningen de basis. Echter, in onze visie staat speelruimtebeleid niet op zichzelf, maar heeft dit verbanden met veel andere (gemeentelijke) beleidsterreinen, als ruimtelijke ordening, verkeer, groenbeheer, openbare orde en veiligheid, onderwijs, volksgezondheid, sport en bewegen, wijkmanagement en uiteraard jeugdbeleid.

4.4.1 Wijkgericht werken / Leefbaarheid in de wijken

Speelplaatsen zijn ontmoetingsplaatsen in de wijk. Niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen. Op en rond de speelruimte komen mensen met elkaar in contact. De speelruimte moet daarom passen bij de kenmerken van de (leeftijds)opbouw in de wijk en liefst centraal / niet weggestopt gelegen zijn. Dit niet alleen met het oog op sociale controle en zichtbaarheid, maar ook om reden van efficiëntie omdat een aan de

rand van de bebouwing gelegen speelplek gezien actieradius voor al snel maar de helft van het aantal kinderen binnen bereik ligt. Speelruimte is ook leefruimte: een trapveld biedt bv ook mogelijkheden voor diverse buurtactiviteiten, niet alleen voor jeugdigen. In het kader van Wijkmanagement kunnen Wijktafels hierop inspelen en hun invloed uitoefenen bij locatiekeuzen.

4.4.2 Ruimtelijke ordening

Bij nieuwbouw of herinrichting van straten, wijken of kernen zal vanaf het eerste moment (bij het opstellen van bestemmings- en inrichtingsplannen) aandacht moeten zijn voor voldoende speelruimte in de kern waar de uitbreiding plaatsvindt. Evenals infrastructuur, scholen- en zorginstellingen en winkelgebieden, zal ook speelruimte voor kinderen en jongeren vanzelfsprekend en als een voor de kern belangrijke voorziening mee moeten worden genomen. Een centrale, sociaal veilige, plek met een veilige benaderbaarheid is daarbij een randvoorwaarde om de speelplek tot een succes te kunnen makken. Het is belangrijk om bij de ontwikkeling van nieuwe wijken rekening te houden met voldoende vierkante meters speelruimte. Gebeurt dit niet, dan kampen deze kernen uiteindelijk met een tekort aan speelruimte.
Daar waar speelruimte in onvoldoende mate beschikbaar is in bestaande plangebieden is denkbaar dat de exploitatie van nieuwe plannen negatief beïnvloed wordt door het alsnog creëren van die speelruimte. Omgekeerd is het mogelijk dat in een project gezien de speelmogelijkheden in de omgeving geen speelruimte voor 6 plussers hoeft te worden ingeruimd. Het beschikbaar maken en houden van relevante oppervlakten op daartoe geschikte plekken in de kern kan niet ten laste gebracht worden van speelruimtebudget. Dit betekent ook dat in een wijk, waar het aantal jonge kinderen afneemt en via natuurlijk verloop een groep jongeren (tieners) ontstaat, de inrichting van speelruimte moet kunnen worden aangepast. Met het ouder worden van een groep kinderen in de wijk veranderen ook de actieradius van deze kinderen en de benodigde minimale omvang van speelruimte (JOP). Een (geasfalteerd) basketbalveld of een skateramp nemen meer plaats in dan een paar wipkippen of een glijbaan.

De laatste decennia is het al gebruikelijk geworden om bij nieuwbouwprojecten enige ruimte in te plannen voor een speelplek en ook om de aanleg en eerste inrichting daarvan te betrekken in de exploitatie van het plan. Als die nieuwbouwplannen beperkt van omvang zijn leidt dat tot een grote spreiding van soms zeer bescheiden speelplekken die elk de totale speelbehoefte in het betreffende plan zouden moeten dekken. Dat heeft er in veel gevallen toe geleid dat er a. geen relevante oppervlakte beschikbaar is voor een trapveldje, waardoor jeugd die toch een balletje wil trappen als overlastgevend wordt beschouwd en b. dat de speelplek een beperkte inrichting heeft, gerealiseerd is met beperkt budget en veelal gebaseerd is op de leeftijdsopbouw van de directe omgeving van het moment van realisatie en dus op enig moment saai wordt.(wipkippen zijn mede daardoor oververtegenwoordigd in ons arsenaal)

Bij nieuwbouwplannen zijn de toekomstige bewoners veelal nog niet bekend op het moment dat een speelplek wordt aangelegd, hetgeen participatie bemoeilijkt. De kring van belanghebbenden, dwz de omgeving die gebruik zou moeten kunnen maken van een speelplek, is in veel gevallen veel ruimer dan de nieuw te bouwen of renoveren omgeving van de speelplek.
Een keuze voor minder, maar beter ingerichte speelplekken betekent dat niet automatisch in elk nieuwbouwplan een speelplek voor kinderen ouder dan 6 jaar hoeft te worden ingericht. Denken over speelruimte vergt dus een bredere kijk dan op bouwpro-

jectbasis en zal in het vervolg op kernenniveau bezien moeten worden. Een speelruimteplan geeft handvatten om integraal en op hoofdlijnen speelruimte in te kunnen plannen. De financiële effecten op projecten waarbinnen compensatie geboden zou moeten worden voor ontbrekende speelruimte in bestaande plannen kunnen aanzienlijk zijn. Als bv in een inbreidingsplan geen of slechts weinig speelruimte hoeft te worden ingericht omdat in de speelruimtebehoefte al voorzien is door bestaande speelplekken levert dat weer een betere exploitatie op.

4.4.3 Groenbeheer

In het kader van grijs en met name groenbeheer zal de informele bespeelbaarheid van de openbare ruimte meer dan tot dusverre aandacht moeten hebben. Naast formele speelruimte in de vorm van speelplaatsen is er een ontegenzeggelijke behoefte om gebruik te maken van de openbare ruimte. Openbaar groen moet er niet alleen of zelfs hoofdzakelijk op zijn ingericht dat vanuit de auto of het vensterraam een fraai straatbeeld ontstaat, maar heeft ook functie in het kader van ontmoeten en recreëren van jong en oud. Voor jong betekent dat vooral bespeelbaarheid van de buurt, voor oud misschien eerder bewandelbaarheid, fietsmogelijkheden en plekjes om te zitten, de hond uit te laten, of een buurt barbecue te organiseren. Openbare ruimte is, anders gezegd, ook gezamenlijke ruimte voor de inwoners. De keuze van beplanting, de aanleg en situering van wadi's en de overdracht van groenstroken aan particulieren hebben invloed op de hoeveelheid "bruikbaar" openbaar groen.

4.4.4. Openbare orde en jeugdbeleid

Op speelplaatsen komen groepen kinderen en jongeren bij elkaar. De speelplaatsen liggen, als het goed is, in alle gevallen in de directe nabijheid van woningen. Er kunnen zich situaties voordoen die door omwonenden als storend of als overlast worden ervaren. Via goede afspraken en duidelijk optreden van ouders, begeleiders en politie zullen deze situaties zoveel mogelijk moeten worden beperkt.
Ook kan door middel van het voorzien in speelruimte een stuk overlast verdwijnen. Veel overlastklachten hebben bv te maken met voetballen op plekken die daarvoor niet zijn ingericht. Voorzien in voldoende trapveldjes kan dan de remedie zijn als daarvoor ruimte geschapen of gelaten wordt. Bij overlastklachten handelt het ook relatief vaak over wat oudere jeugd, al dan niet voorzien van scooters, die geluidsoverlast opleveren, vervuiling achterlaten, en waarbij gebruik van alcohol en andere verdovende middelen wordt vastgesteld. Een relevant aantal jongeren verkiest het om elkaar in de openbare ruimte te treffen. Als dat een vaste locatie wordt, is er in principe al sprake van een Jongenontmoetingsplek (JOP). Over spontaan ontstane ontmoetingsplekken in wijken en bij winkels zijn in de loop der tijd meerdere klachten geuit. De jongeren waarover geklaagd wordt zijn er over het algemeen niet op uit om overlast te veroorzaken, en "hangen" vaak op plekken bij gebrek aan een beter alternatief. Wegsturen heeft dan ook vaak het gevolg dat het probleem niet wordt opgelost, maar zich verplaatst. Om die jeugd tegemoet te komen in hun wens om wat uit de wind en droog te kunnen staan of zitten zijn in onze gemeente op enkele plaatsen in overleg met jongeren uit de doelgroep "Meetingpoints" geplaatst, die, enigszins verwarrend, JOP's genoemd worden. In de voorbereiding van de nota Jeugdbeleid die begin 2009 zal verschijnen is als signaal opgetekend dat het geen goede keuze is om JOP's zo ver mogelijk van woonbebouwing te plaatsen. Jeugd, ook iets oudere jeugd, maakt onderdeel uit van onze samenleving en verdient een goede en bereikbare plek in die samenleving. Communicatie tussen jongeren en omwonenden is belangrijk om partijen op een

prettige manier te laten samenleven. Waar nodig kunnen interventiewerk en politie hierbij een rol spelen.

4.4.5 Gezondheid, Sport en bewegen

(Buiten) spelen helpt in het tegengaan van bewegingsarmoede en overgewicht bij kinderen en jongeren. Voldoende veilige en ruime speelgelegenheid is, net als voldoende sportvoorzieningen, een belangrijke randvoorwaarde. In 1998 is de Nederlandse Norm Gezond Bewegen ontwikkeld. De norm voor kinderen is dat zij elke dag een uur matig tot intensief bewegen. Uit onderzoek blijkt dat steeds meer kinderen/jongeren deze beweegnorm niet halen.
Inzicht in de situatie van jongeren wat betreft overgewicht en beweging geeft een zorgelijk beeld. In september 2008 is een onderzoek gepubliceerd naar de leefstijl en gezondheid van Rivierenlandse jongeren in de tweede en vierde klas van het voortgezet onderwijs[1]. Hieruit blijkt dat Neder-Betuwse jongeren ten opzichte van de regio en zeker ten opzichte van landelijke cijfers relatief weinig bewegen en meer kampen met overgewicht.
In sommige gemeenten worden sinds enkele jaren buurtsportactiviteiten georganiseerd Veel van deze activiteiten vinden dan plaats op trapveldjes en ingerichte JOP'pen. Het laagdrempelige karakter en een locatie midden in de wijk zijn belangrijke succesfactoren. Speelruimte- en sportbeleid gaan hierin hand in hand. Onze gemeente heeft de twijfelachtige eer één van de 100 Nederlandse gemeenten te zijn met de slechtste volksgezondheid (m.n. overgewicht), die een subsidieaanbod heeft gehad in het kader van het NASB (Nationaal Actieplan Sport en Bewegen) In de loop van 2009 zal bezien worden of van deze subsidiemogelijkheid gebruik gemaakt kan worden (cofinanciering, gelden inzetten voor activiteiten, niet voor investeringen) en welke in de periode van 2010-2014 op te zetten projecten in dat kader kans van slagen hebben. Buurtsportactiviteiten zijn daarbij een mogelijkheid. Het voorzien in openbare ruimte waar sportieve activiteiten plaats kunnen vinden in het licht van speelruimtebeleid kan daaraan in voorwaardenscheppende zin bijdragen. Ook sportparken kunnen in beginsel ingezet worden voor multifunctioneel gebruik in de wijk, of een plek zijn waar bepaalde speelactiviteiten bij aangehaakt kunnen worden.
In Dodewaard wordt sinds enkele jaren met succes een maandelijks open sportaanbod gedaan in de vorm van SportZbeats. Dit toont aan dat er onder de jeugd behoefte is om ook buiten sportclubverband gezamenlijk sportief bezig te zijn. Naast speeltoestellen willen wij o.a. in de vorm van trapveldjes en andere sportplekjes op die behoefte inspelen, bv door informele sport/speelruimte te creëren in daartoe geschikt openbaar groen.

4.4.6. Jongerenwerk en spelen

Eén van de rollen van een jongerenwerker is dat deze contacten onderhoudt met jeugd. Een jongerenwerker bezoekt daarom niet uitsluitend jongerensozen, maar is ook actief op of in de omgeving van scholen en ontmoetingsplaatsen van jongeren. Gezien de beperkte beschikbare formatie jongerenwerk wordt accent gelegd bij jongeren in de leeftijd van 12 tot 16 jaar. Die zijn dus ook te vinden op de speelplaatsen en hangplekken die de gemeente inricht. Een aantrekkelijk ingerichte ontmoetingsplek trekt meer jongeren en geeft dus meer contactmogelijkeden. Meer contact geeft meer mogelijkheden het gedrag in de gewenste richting bij te sturen.

[1] E-movo, Leefstijl en gezondheid van jongeren in de regio Rivierenland 2004, GGD Rivierenland sept 08

H 5. Visie en uitgangspunten nieuw speelruimtebeleid

Visie van de gemeente Neder-Betuwe op speelruimtebeleid bestaat uit 3 onderdelen:

1. In Neder-Betuwe is voor kinderen en jongeren van **alle leeftijden voldoende en veilige speelruimte**. Gestreefd wordt naar de beschikbaarheid van 3% formele speelruimte per kern. Speeltoestellen voldoen altijd aan de veiligheidseisen zoals deze in het Attractiebesluit zijn vastgesteld.

2. Er is een **goede spreiding** van speelruimte, op kernenniveau. Er zijn geen grote witte vlekken volgens de berekening van de actieradius. Hierbij wordt rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de kern, nu en in de toekomst. Voor kleuterspeelplaatsen wordt geen 100% dekking nagestreefd in gevallen waarin geen duidelijke behoefte aan een dergelijke plek lijkt te bestaan gezien leeftijdsopbouw en andere inrichtingskenmerken van de omgeving. Wél wordt in die gavallen nagestreefd plekken te markeren waar bij veranderende behoefte een kleuterspeelplaats kan worden ingericht.

3. Wij streven naar goede **monitoring** van het gebruik van de speelplekken en de demografische ontwikkelingen op wijkniveau, zodat kan worden ingespeeld op de samenstelling van de wijk en de veranderende behoefte aan speelruimte. Er is sprake van flexibiliteit in de inrichting van speelruimte.

De **uitgangspunten** die we daarbij hanteren zijn:

1. Bij nieuwbouw of herinrichting van wijken wordt door de **afdeling Ruimte** in het **planningsproces** altijd rekening gehouden met **voldoende speelruimte op kernenniveau**. Voldoende speelruimte is de algemene richtlijn van **300 m2 per ha.** Bij de situering van deze speelruimte wordt rekening gehouden met de actieradius van spelende kinderen. Zeker bij kleine plannen dient speelruimte in breder perspectief gezien te worden dan het plangebied alleen. Hierbij wordt rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de kern nu en in de toekomst, de leeftijdsopbouw van de wijk en de bestaande voorzieningen in de directe omgeving. Ook zal speelruimte in het **financiële proces** worden meegenomen.

2. De aanleg en het onderhoud van speelruimte vindt op een efficiënte wijze plaats. Er is sprake van een **beheerplan met een meerjaren(onderhouds)plan (MOP)**. Dit houdt onder andere in dat noodzakelijk (groot) onderhoud altijd wordt gerelateerd aan de leeftijd en de beoogde levensduur van de voorziening.

3. We streven naar speelplaatsen die **mogelijkheden bieden voor (georganiseerde) sport- en spelactiviteiten**. In het kader van het sportstimuleringsbeleid zal de mogelijkheid onderzocht worden tot inzet van sportbuurtwerkers om na schooltijd en in de vakanties sportieve activiteiten te organiseren op de speelplekken. Bij (her)inrichting van speelruimte zal met de sportmogelijkheden rekening gehouden worden.

4. Waar geen of onvoldoende openbare speelgelegenheid aanwezig is of gecreëerd kan worden, zullen waar mogelijk **bestaande voorzieningen**, zoals schoolpleinen, sportaccommodaties en wijkgebouwen, worden aangesproken op hun **multifunctionaliteit**,en zonodig (her)ingericht als **speelruimte**. In beginsel worden schoolpleinen niet aangemerkt als openbare speelruimte en wordt de verantwoordelijkheid voor inrichting, inspectie en onderhoud van schoolpleinen bij het desbetreffende bestuur gelegd.

5. Jongeren van 12 jaar en ouder zoeken niet alleen een plek om te spelen, maar ook **een plek om te hangen.** Gezien de moeilijkheden bij het plaatsen van een JOP (vergunningen en bestemmingen) zal bij toekomstige bestemmingsplanwijzigingen rekening worden gehouden met de eventuele plaatsing van een passieve of mobiele JOP.

6. De betrokkenheid van de burgers bij de inrichting en het voorzieningenniveau van de eigen woonomgeving is doorgaans groot. Planvorming en uiteindelijke realisatie van speelruimte komen dan ook tot stand in **samenwerking met bewoners, kinderen, gebruikers en andere belanghebbenden**. Dit betekent ook dat het niet alleen de gemeente is die initiatief kan nemen. Wij staan open voor initiatieven van bewoners, buurtcomités of maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld via wijkmanagement).

7. **Wijkbudgetten** kunnen ingezet worden voor investeringen in speelruimte, wanneer dit de wens van de bewoners zelf is.

8. Er zal, wanneer daaraan behoefte blijkt, specifieke aandacht worden besteed aan speelruimte/ speelmogelijkheden voor kinderen met een **lichamelijke of verstandelijke beperking**.

Kaders voor overleg met inwoners over concretisering visie en uitgangspunten

1. Afwegingen over spreiding en plaatsbepaling van speelplaatsen voor kinderen van 6-12 en jeugd van 12+ en vinden plaats op kernenniveau. Daarbij wordt er naar gestreefd de spreiding efficiënt te maken in de zin dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren van de plek gebruik kunnen maken.

2. Afwegingen over wenselijkheid en plaatsbepaling van kleuterspeelplaatsen vinden in eerste aanleg plaats op kernenniveau en inrichtingswensen kunnen op blokniveau nader ingevuld worden.

3. Inwoners en gebruikers van speelplaatsen kunnen bij (her)inrichting op daartoe te beleggen bijeenkomsten voorkeuren aangeven voor de indeling en inrichting van de speelplaats.

4. Voor de (her)inrichting en/of aanschaf van toestellen en ondergronden wordt uitgegaan van een investeringswaarde die een speelplaats, afhankelijk van de doelgroep waarvoor de speelplaats wordt ingericht, mag hebben. D.w.z. dat de waarde die de inrichting van een speelplaats zou vertegenwoordigen leidend is, ook als toestellen al langer in gebruik zijn. Te vervangen elementen kunnen dus worden ingewisseld voor iets anders dat een globaal gelijke investeringswaarde heeft.

12+ speel/ontmoetingsplek	€ 10.000,-
speelplaats 6-12	€ 25.000,-
kleuterspeelplek 0-6 bij speelplaats	€ 3.000,-
kleuterspeelplek 0-6 apart	€ 5.000,-

5. In de eerste planperiode na een eerste ronde informatiebijeenkomsten in de verschillende kernen zal herplaatsing van elders overcomplete/vrijkomende speeltoestellen nadrukkelijk aan de orde zijn. Wensen en mogelijkheden zullen in een concept-uitvoeringsplan bijeen gebracht worden en in de kernen worden gepresenteerd en eventueel worden verfijnd, alvorens het plan zal worden uitgevoerd.

6. Alternatieve inrichtings- en onderhoudsvormen zijn bespreekbaar als vanuit de inwoners aangeboden wordt om actief en langjarig zelfwerkzaamheid te plegen in de sfeer van aanleg en onderhoud. Daarbij zal het uitgangspunt zijn dat de kosten op termijn (aanleg/onderhoud/levensduur) niet meer bedragen dan bij een conventionele speelplaats.

H 6. FINANCIËLE CONSEQUENTIES

Bij deze nota treft u (nog) geen beheerplan aan. Wij hebben aangegeven dat bij het bestaande budget, met de omschreven visie en binnen de geformuleerde uitgangspunten op de lange termijn een speelruimtebeleid gevoerd zou kunnen worden. Pas op het moment dat het uitvoeringsplan dat in en na overleg met inwoners, binnen de gestelde kaders, is uitgevoerd zal het mogelijk zijn een beheerplan op te stellen (evt zelfs met deelbeheerplannen naar speelplek of naar kern). Tot die tijd zijn er daarvoor te veel variabelen (bv zijn alle “overcomplete toestellen” elders inpasbaar, hoe doorstaan die de herplaatsing, is herplaatsing realistisch (resterende gebruiksduur in relatie tot de investering in valondergrond) wat kost herplaatsing, hebben schoolbesturen de overdracht van toestellen geaccepteerd of zijn er toestellen vrijgekomen van schoolpleinen, wat moet nieuw aangeschaft worden om de openbare speelplaatsen evenwichtig in te richten en wat blijft er na deze operatie over van de voorziening, of zal die wellicht zelfs niet toereikend zijn of een langere tijd vergen van tenuitvoerlegging van het uitvoeringsplan). Diverse punten derhalve die in de overgangsfase naar een nieuwe situatie niet geheel kunnen worden overzien. In hoeverre deze frictiekosten tot uitdrukking moeten komen in toekomstige beheerplannen zal wellicht ook afhangen van mogelijkheden tot inzet van incidentele middelen.

Op het moment dat de speelplaatsen zijn heringericht, een stabiele situatie ontstaat zal ook pas te overzien zijn in welke mate nog sprake is van reserveringsachterstand en in welk tempo die ingelopen zou moeten worden om toekomstige vervangingen op momenten dat toestellen aan vervanging toe zijn daadwerkelijk te kunnen doen. Er moet in de verdere toekomst rekening gehouden worden met een gewijzigd aantal voorzieningen binnen het onderhoudsbudget. Het ophogen van speelruimtebudget op het moment dat er speelplekken bijgebouwd worden is op dit moment nog geen automatisme, herinrichtingsbudget is dan na verloop van tijd niet voor handen. Wij streven er naar om vooruitlopend op een definitief beheerplan en een nota speelruimte 2013-2017 vanaf 2011 een beter beeld te kunnen geven van de benodigde budgetten voor de uitwerking van hetgeen in deze nota wordt ingezet.

Onze inzet is om in de begrotingsjaren 2009 en 2010 de huidige budgetten aan te houden.